

Anne Sütü Bankacılığı Hakkında Kısa Bir Değerlendirme

A Brief Evaluation of Breast Milk Banking

Havva Tıg

Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0009-0002-5998-1256 E-posta: havvatig@mersin.edu.tr

Oya Ögenler

Profesör Doktor, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-5118-6170 E-posta: oyaogenler@gmail.com

Geliş Tarihi: 5 Aralık 2025, Kabul Tarihi: 11 Şubat 2026

ÖZET

Anne sütü, yenidoğanın sağlıklı bir şekilde büyüme ve gelişimini sağlamasının yanı sıra anne ve bebek arasındaki psikososyal ilişkiye katkı sunan önemli bir biyolojik kaynaktır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF), ilk altı ay yalnızca anne sütü verilmesini, iki yaş ve sonrasında kadar da alımın sürdürülmesini önermektedir. Ancak anne sütü verimini etkileyen farklı nedenlerden dolayı emzirme yerine bebeğe anne sütü sağlanması için sütannelik veya süt bankacılığı gibi alternatifler gündeme gelmektedir. Dünyada sütannelik ve süt bankacılığıyla ilgili birçok sosyokültürel inanış vardır. Sütanneliğin inanışlar yanı sıra kötü muamele, hijyen sorunları, bebekle sütanne arasındaki yoğun temasın biyolojik anne ile duygusal bağlanmayı geciktirebilmesi gibi dezavantajlarından dolayı süt bankacılığı bir çok ülkede daha olumlu kabul edilmektedir. Dünyada ilk süt bankası 1909 yılında Viyana'da kurulmuş sonrasında birçok ülkeye yayılmıştır. Ülkemizde ise sütannelikle ilgili "sütkardeşliği" gibi kavramların varlığı süt bankacılığına yönelik girişimlerin hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada sütannelik ve süt bankacılığına ilişkin mevcut yaklaşımlar ve olası sorunlardan bahsedilmektedir. Süt bankacılığı yenidoğan sağlığının desteklenmesi için güvenilir bir alternatif olmasına rağmen, bu uygulamanın hayata geçirilmesi için toplumsal farkındalığın artırılması sosyokültürel hassasiyetlere yönelik araştırmaların yoğunlaşması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, süt bankası, sütanne

ABSTRACT

Breast milk is an important biological resource that not only supports the healthy growth and development of newborns but also contributes to the psychosocial relationship between mother and baby. The World Health Organization (WHO) and the United Nations Children's Fund (UNICEF) recommend exclusive breastfeeding for the first six months and continued breastfeeding until two years of age and beyond. However, due to various factors that may affect breast milk production, alternatives such as wet nursing or human milk banking are considered to ensure that infants receive adequate breast milk.

Keywords: Breast milk, milk bank, wet nurse

Sayın Editör,

Anne sütü, yenidoğanın gereksinim duyduğu tüm sıvı, protein, vitamin, enerji ve temel besin bileşenlerini doğal biçimde sağlayan; büyüme ile gelişimin sağlıklı şekilde sürdürülebilmesi için kritik öneme sahip, immün yanıt, nörogelişimsel süreçler, bağışıklık, psikososyal durum ve ekonomik açıdan çok yönlü katkılar sunan bir biyolojik kaynaktır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF), yaşamın ilk altı ayında yalnızca anne sütü verilmesini, iki yaş ve sonrasına kadar da anne sütü alımının sürdürülmesini önermektedir. “Sadece anne sütü ile beslenme” terimi; bebeklerin anne sütü dışında hiçbir gıda tüketmediği durumu ifade etmektedir. Ancak farklı nedenlerle emzirmenin mümkün olmadığı durumlarda, bebeğin anne sütüne ulaşmasını sağlayacak güvenilir seçeneklerin sınırlı olması dikkat çekicidir. Bu noktada güvenilir sütanneden yararlanılması veya süt bağışısı yapılması kritik bir çözüm olarak öne çıkmaktadır (1,2). Türkiye’de etik, kültürel ve hukuki hassasiyetleri gözetilen, denetlenebilir ve güvenli bir anne sütü bankacılığı sistemine duyulan gereksinim, güncel sağlık politikaları açısından önemli bir tartışma alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, yazının amacı emzirmenin mümkün olmadığı durumlarda yenidoğanların anne sütüne güvenli erişimini sağlamaya yönelik yaklaşımları değerlendirmektir.

Anne sütüne erişimin mümkün olmadığı koşullarda gündeme gelen bu alternatiflerden biri olan sütannelik; tarihsel kaynaklarda yalnızca zorunlu hallerde değil, kimi zaman sosyokültürel tercihler ile siyasal beklentilerin de etkisiyle yaygınlaşmıştır (3,4). Çin ve Yahudi kültürlerine ait kayıtlar, bu uygulamanın kimi ailelerde toplumsal statüyü koruma, çocuk bakımını kolaylaştırma ve saray çevrelerinde belirli görevlerin sürdürülmesini sağlama amacıyla benimsendiğini ortaya koymaktadır. Sütanneliğin avantajları arasında bebeğin bakımının deneyimli bir kadın tarafından yürütülmesi, annenin sağlık sorunları olduğunda yaşamın devamlılığının sağlanması ve aristokrat çevrelerde annenin toplumsal rollerini kesintiye uğratmaması sayılabilir. Bununla birlikte uygulamanın önemli sakıncaları da bulunmaktadır. Sosyal sınıflar arasındaki ekonomik eşitsizliklerin belirleyici olduğu bu yapı, bakım hizmetinin ücret, statü ve güç ilişkileri üzerinden şekillenmesine neden olmuş; bazı örneklerde kıskançlık, kötü muamele, hijyen sorunları, bebekle sütanne arasındaki yoğun temasın biyolojik anne ile duygusal bağlanmayı geciktirebilmesi, bakım sürecinde psikososyal dengesizliklere neden olabilmesi ve bebeğin biyolojik anneden uzaklaşması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Modern dönemde de benzer sosyo-ekonomik farklılıkların sürdüğü, bazı kültürlerde sütannelere emzirmenin dışında temizlik, gündelik bakım ve ev içi görevler yüklenerek kadın emeğinin görünmez biçimde genişletildiği gözlenmektedir. Bu durum, çağdaş sağlık sistemleri açısından etik denetim, hukuki sorumluluk, enfeksiyon güvenliği ve çalışma koşullarının düzenlenmesi gibi birtakım sınırlamaları beraberinde getirmektedir (4).

Sütanneliğin her zaman erişilebilir olmaması, süt yoluyla bulaşabilecek hastalık riskleri ve diğer dezavantajlar göz önüne alındığında, uluslararası literatürde “süt bankası” olarak tanımlanan yapıların önemi daha da belirgin hâle gelmiştir. Süt bankası merkezleri, bağışlanan sütü belirli sağlık standartlarına göre toplayan, uygun koşullarda saklayan ve gereksinimi olan bebeklere ulaştıran birimlerdir. Özellikle prematüre doğan ve çeşitli sağlık sorunları bulunan bebeklerin beslenmesinde kritik bir kaynak oluşturan bu birimlerde, gönüllü annelerden alınan sütler test edilip pastörize edilerek ihtiyaç duyan bebeklere ulaştırılmaktadır (5).

İlk anne sütü bankası 1909 yılında Viyana’da hayata geçirilmiştir. Kuzey Amerika Anne Sütü Bankası (HMBANA) 1985’te açılmış, Milano’da Avrupa Anne Sütü Bankası (EMBA) 2010’da kurulmuş olup, dünya genelinde anne sütü bankalarının sayısı giderek artmıştır. Avrupa’da 2019’dan günümüze 238 aktif anne sütü bankası bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 15 yeni merkezin açılması da planlanmaktadır. Türkiye’de ise anne sütü bankacılığı alanında ilk girişimler 2011 yılında başlatılmış olmasına rağmen, halen aktif bir süt bankası hizmete girmemiştir. Bu durumun başlıca nedenleri arasında sosyokültürel ön yargılarla birlikte nüfusun belli bir kesiminde İslam inancına göre aynı

anneden beslenen bebekler arasında “sütkardeşliği” ve emziren ile emzirilen bireyler arasında “süt akrabalığı” oluştuğu için özellikle evlilik ilişkileri açısından bazı sınırlamalar getirdiği için olabilir. Özellikle sütkardeşliği kavramı, sütanneliğin biyolojik yönünün ötesinde toplumsal ve ahlaki bir boyuta sahip olduğunu gösterebilir(6).

Birçok ülkede yaygınlaşan anne sütü bankacılığı uygulamaları, Türkiye’de toplumdaki ahlaki kaygılar, ailelerin donör süte [kendi çocuklarını besledikten sonra fazla sütü olan, perinatal kayıp yaşamış veya bebeğini çeşitli sağlık nedenleriyle besleyemeyen ve sütünü bir merkez aracılığıyla bağışlamak isteyen annelerden alınan süt] dair güven sorunları ve bilgi eksikliği nedeniyle sınırlı kalmaktadır. Anne sütü bağışının güvenli bir şekilde gerçekleşmesi öncelikle güvenilir verici veya donör seçimine bağlıdır. Genellikle sütünü paylaşan anneler, normal veya erken doğum süresinde bir yaşından küçük bebeğe sahip sağlıklı bireyler olmakla birlikte; kapsamlı sağlık kontrollerinden geçirilerek enfeksiyon açısından incelenmekte ve uygunlukları doğrulandıktan sonra bağış programına dâhil edilmektedir. Bu bağlamda bağışçı sütün güvenliği hakkındaki endişeleri önlemek için bağışçıların bilgileri kaydedilebilir, sütleri aynı cinsiyetteki bebeklere yönlendirilebilir ve başka çocuk sahibi olma niyetleri alınabilir. Diğer taraftan Sağlık hizmeti sunucularının, pastörize edilmemiş doğrudan veya gayri resmi süt paylaşımının olası risk ve yararlarını açıklayan politikaları benimsemeleri önemlidir. Süt bankalarının oluşturulması sürecinde hemşireler, çocuk hekimleri ve yenidoğan uzmanlarının iş birliği kritik bir rol oynamaktadır (7,8).

Türkiye’de 2023 yılında yaşanan Kahramanmaraş merkezli ve on bir ili etkisi altına alan büyük deprem sonrasında, enkazdan kurtarılan ve ailelerini kaybeden bebeklere destek olmak amacıyla bazı annelerin süt bağışında bulunma isteği, ülkede süt bankası konusunu yeniden gündeme taşımıştır. Ancak donör süt merkezlerinin bulunmaması nedeniyle konu yine yalnızca tartışma düzeyinde kalmıştır. Bu afet, ulusal düzeyde bir insan sütü bankası politikasının gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Türkiye özelinde yapılan çalışmalar, yaşanan en temel güçlüğün dini hassasiyetlerden kaynaklandığını açık biçimde göstermektedir (9).

Anne sütü bankası yerine merkez, bağış veya vakıf gibi ifadelerin kullanılması, konuya yönelik olumlu algıyı artırabilir. Bireylerin hukuki, etik, dini ve sosyo kültürel değerleri dikkate alınarak, süt alıcı ve vericinin karşılıklı onamlarının sağlanması ve güvenli bir kayıt sisteminin uygulanması önem taşımaktadır. Bu tür bir izleme ve kayıt mekanizmasının kurulması, anne sütü merkezlerine yönelik yaklaşımı olumlu yönde etkileyecektir. Sütanneliğin dini boyutu ise ebeveynlerin özgür tercihine bırakılmalıdır (10).

Anne sütü, sütanneliği ve süt bankacılığına ilişkin tarihsel birikime rağmen günümüz sağlık gereksinimlerini karşılayabilecek bilimsel, denetlenebilir ve etik temelli bir modele duyulan ihtiyaç devam etmektedir. Mevcut durumda etik ve hukuk açıdan yeterli düzenlemelerin bulunmaması, toplum sağlığı açısından giderilmesi gereken önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır. Literatürde, anneler ve sağlık profesyonellerinin çeşitli geleneksel yöntemlere sıkça atıf yapmasına karşın anne sütü bankacılığının bir alternatif olarak ele alınmaması alan yazındaki boşluğa işaret etmektedir (1,2,4-6). Oysa donör süt kullanımına yönelik kontrollü ve güvenilir uygulamalar, özellikle tıbbi gerekliliklerin bulunduğu durumlarda kritik bir destek sunmaktadır. Bu bağlamda çalışmamız, Türkiye’de ve dünyada anne sütü bankacılığı uygulamalarının geliştirilmesine yönelik gereksinimi vurgulamakta ve konunun sağlık politikaları açısından taşıdığı önemi hatırlatmaktadır. Ayrıca konuya dikkat çekmek ve politika geliştirme süreçlerine katkı sağlamak amacıyla bu değerlendirme bilgilerinize sunulmuştur.

Saygılarımızla.

KAYNAKLAR

1. Kabasakal E, Bozkurt Ö. Türkiye’de anne sütü merkezi girişimlerinin deđerlendirilmesi ve sistem önerisi. Journal of Contemporary Medicine 2019; 9 (4): 417-423.
2. Yüksel D, Yılmaz HB. Emzirme ve anne sütünün tarihsel süreçteki yeri. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2021; 6 (1); 71-76.
3. Ögenler O. Soranusdan Sabuncuođluna Anadolu’da Kadın Hastalıkları ve Doğum Hekimliđi. Danışman Uzel İ. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Adana 2009: 17-20.
4. Güneş HN. Sosyal Olarak İnşa Edilmiş Modern Annelik Söylemi İçerisinde Bir Asma Kat Sütanne Geleneđi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2019; 18 (69): 252-267.
5. Keskindemirci G. Anne Sütü Bankacılığı. Osmangazi Tıp Dergisi 2020; Sosyal Pediatri Özel Sayısı: 30-34.
6. Gümüş AB, Yardımcı H. Bütün Yönleri ile Anne Sütü Bankacılığı. Lokman Hekim Tıp Dergisi 2021; 11 (2): 212-222.
7. Pekyiđit A, Yıldız D, Fidancı BE, Çalık B, Dehmen Ö, Koçak T, Altıntaş S. Annelerin donör süt ve süt bankalarına ilişkin görüşleri. Güncel Pediatri 2019; 17 (3): 325-336.
8. Kuluçtu A, Özerdoğan N. Anne sütü bankası. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2017; 4 (2): 593-596.
9. Çankaya Kurnaz S. Bir Politika Transferi Örneđi Olarak Dünyada Süt Bankası Politikasının İnşası. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2024; (60): 281-294.
10. Aydemir H. Anne sütü bankaları. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2021; 1(3): 186-193.